

**Bölgeler ve Ülke Bazında 2024-2025 Üretim SEZONU
Buğday ÜRETİM TAHMİNİ**

PROF. DR. BAYRAM SADE

**ULUSAL HUBUBAT KONSEYİ 2025 HASAT ÖNCESİ HUBUBAT
KONGRESİ**

26 NİSAN 2025-MARDİN

BÖLGELER (1 Ekim 2024-31 Mart 2025) Parantez içindeki değerler 1-14 Nisan arasına ait.	2024-2025 Yağış (mm)	Uzun Yıllar Yağış (mm)	Uzun Yıllara Göre Değ. (%)	2023-2024 Yağış (mm)	Geçen Yıla Göre Değ. (%)
Türkiye Geneli	250 (48)	374 (28)	-33 (-26)	406 (15)	-38 (-29)
Marmara	328 (39)	448 (29)	-27 (-23)	522 (2)	-37 (-30)
Ege	283 (62)	438 (29)	-35 (-26)	390 (1)	-27 (-12)
Akdeniz	304 (59)	513 (27)	-41 (-33)	462 (12)	-34 (-23)
İç Anadolu	121 (36)	233 (20)	-48 (-38)	217 (7)	-44 (-30)
Karadeniz	394 (52)	391 (25)	Aynı (+7)	430 (3)	-8 (Aynı)
Doğu A.	203 (52)	326 (34)	-38 (-29)	454 (38)	-55 (-48)
Güneydoğu A.	179 (26)	412 (34)	-57 (-54)	505 (39)	-65 (-62)

Altı Aylık Gelişme Dönemi Yağış Değerlendirmesi

- ▶ Bu dönemde (1 Ekim 2024-31 Mart 2025) son 65 yılın en düşük yağışı.
- ▶ İç Anadolu'nun orta kesimleri, Güneydoğu Anadolu'nun güneyi, Osmaniye, Hatay ve Van'da %60'ın üzerinde azalma.
- ▶ İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da son 65 yılın en düşük seviyesi.
- ▶ Ankara, Eskişehir, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Diyarbakır, Hatay, Osmaniye, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Şanlıurfa, Batman, Siirt, Şırnak, Afyonkarahisar, Denizli, Van, Bitlis, Hakkari, Muş'ta son 61-65 yılın en düşük.
- ▶ 1-14 Nisan yağışları Güneydoğu Anadolu hariç tüm bölgelerde uzun yılların ve geçen yılın üzerinde, bu ayın bitki gelişimi açısından (özellikle sahil bölgelerinde) önemli olması, olumsuz değerlendirmeleri beklentiye, gözleri Nisanın kalanı ve Mayıs yağışlarına (Doğu Anadolu için +Haziran) çevirdi.

Sonbahar Mevsimi Yağışı

- Ülke geneli uzun yıllar ve geçen yıldan daha düşük (%13 ve %29).
- Sadece Karadeniz'de yağış artışı (son 19 yılın en yükseği).
- Diğer Bölgelerde uzun yıllara göre azalışlar, en fazla azalış (%44) ile Ege'de, İç Anadolu 60 mm ile en az yağış alan bölge.
- Ekim oldukça kurak, son altı yıldır yağışlar uzun yılların altında (Karadeniz hariç diğer bölgelerde düşük, Ege'de %95, Akdeniz'de %90 ve Güneydoğu'da %87 azalma).
- Kasım diğer aylardan yağışlı, uzun yıllara göre %6 azalma (Karadeniz'de %25 artış, diğer bölgelerde %3-29 azalış).
- Yağışlar düşük, ekim özellikle iç ve geçit bölgelerinde geç.

Kış Mevsimi Yağışı

- ▶ Düşük yağışlı kış mevsimi (uzun yılların %32, geçen yılın %27 altında).
- ▶ Tüm bölgelerde yağışlar uzun yılların altında. Marmara, Karadeniz ve Ege'de daha düşük (%5, %8 ve %16), diğer bölgelerde daha yüksek azalış (Akdeniz %36, İç Anadolu %42, Doğu Anadolu %52, Güneydoğu Anadolu %61).
- ▶ Aralık uzun yılların %4 altında (Marmara, Ege ve Akdeniz'de üzerinde, diğerlerinde altında).
- ▶ Oldukça kurak Ocak (%62 altında). Tüm bölgelerde %20-94 azalış (Marmara ve Güneydoğu).
- ▶ Düşük yağışlı Şubat (%33 altında). Karadeniz (%40 artış) hariç diğerlerinde %27-74 azalış (Doğu Anadolu ve Ege).

Mart Yağışı

- 29 mm, uzun yılların %53, geçen yılın %59 altında.
- Yağışlar tüm bölgelerde uzun yılların %30-%79 altında (Doğu Anadolu-Ege) (Akdeniz %69, İç Anadolu %62, Marmara %61 ve Güneydoğu %59 azalma).
- Eskişehir, Ankara, Kırıkkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Uşak, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Burdur, Hatay, Kilis, Antalya'da %80'in üzerinde azalma.
- Ege'de son 65, Marmara'da 39, İç Anadolu'da 35 ve Karadeniz'de 32 yılın en düşük yağışı.

1-14 Nisan Yağışı

- Ülke geneli 48 mm (uzun yılların %71, geçen yılın %220 üzerinde).
- Güneydoğu Anadolu hariç (-%24) diğerlerinde uzun yılların ve geçen oldukça üzerinde.
- Akdeniz 59 mm (+%119), Ege 62 mm (+%113), Karadeniz 52 mm (+%108), İç Anadolu (+%80), Doğu Anadolu 52 mm (+%53), Marmara 39 mm (+%35).
- Gelişme yaklaşık 5-10 gün geri (bölgelere ve lokasyonlara göre farklı).
- Şubatta Doğu Akdeniz'de, Nisanda İç Anadolu ve Geçit Bölgeleri başta değişik bölgelerde özellikle erken ekim/zamansız sulama/uygun olmayan çeşit seçilen lokal alanlarda don ve soğuk zararı.
- İç Anadolu'da başta farklı bölgelerde fare ve köstebek ile lokal alanlarda Zabrus zararı ve mücadelesi.

Rekolte Tahmini Parametreleri

- Yağış Miktarı
- Yağışın Mevsim ve Aylara Dağılımı
- Yağış Tipi
- Sıcaklık
- Verimlilik Açısından Kritik Gelişme Dönemlerinde iklim parametreleri
- Lokal Faktörler (Rüzgar, Dolu, Hastalık, Zararlı gibi)
- Ekim alanı
- Saha bilgileri
- Raporlar
- Bilgi birikimi ve tecrübe

SICAKLIK

Sonbahar;

- ▶ Ortalama sıcaklıklar; Ülke genelinde uzun yıllar civarında.
- ▶ Eylül (22.2 °C) uzun yılların 1.3 °C üzerinde; Ekim (15.8 °C) 0.2 °C üzerinde; Kasım (9.2 °C) 0.1 °C altında.
- ▶ Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ort. sıcaklıklar uzun yılların üzerinde, diğer bölgelerde civarında.

Kış;

- ▶ Ortalama sıcaklıklar; Ülke genelinde uzun yıllar civarında.
- ▶ Aralık (6.1 °C) uzun yılların 1.3 °C üzerinde, Ocak (5.5 °C) 2.6 °C üzerinde (son 55 yılın en sıcak 3. ayı); Şubat (2.4 °C) 1.7 °C altında.
- ▶ Sıcaklıklar uzun yıllar civarında, ancak bölgeler içinde lokal farklılıklar.
- ▶ Kış ekstrem maksimum sıcaklıkları uzun yıllık ekstremlerin altında, minimum sıcaklıklar uzun yıllık ekstremlerin üzerinde.

Mart ve Nisan (1-14) sıcaklık

- ▶ Mart (10.7 °C), uzun yılların (7.7 °C) üzerinde (3 °C) olmuştur. Bazı bölgelerde uzun yılların üzerinde, bazılarında civarında, bölge içerisinde de değişkenlik.
- ▶ Nisanın ilk yarısında doğrulanmamış verilere göre sıcaklık uzun yılların altında.
- ▶ Bu ayda 10-11 ve 12 Nisanda -15 °C'lere ulaşan zirai don vuku bulmuş. Sonbaharda düşük yağışlar nedeniyle ekim tüm bölgelerde gecikmiş, genellikle uzun yıllar ortalaması civarında ve Nisan ayının ilk yarısında altındaki sıcaklık bitkilerinin gelişimini bölge ve lokasyonlara göre 5-10 gün geciktirmiş ve düşük sıcaklık zararı sınırlı kalmıştır.
- ▶ Erken ekilen, sulanan ve uygun olmayan çeşitlerde aşırı gelişme soğuk ve don zararı.

Marmara Bölgesi

- 328 mm yağış (uzun yılların %27, geçen yılın %37 altında).
- Gelişim ekim zamanı, sıcaklık ve yağışla ilgili 5-7 gün geri.
- Düşük yağışlar hastalık riskini azaltmış.
- Ekim alanında %3 artış.
- Kurak bir sonbahar (kurak Ekim, az yağışlı Kasım).
- Uzun yılların biraz altında kış yağışı (yağışlı Aralık, Kurak Ocak ve Şubat).
- Mart uzun yılların %61 altında yağış (39 yılın en düşüğü).
- Nisanın ilk yarısı yağışlı (39 mm, uzun yılların %35 üzerinde).
- Bölge genelinde buğdaylar sapa kalkma evresinde.
- Kış yağışlarının yeterliliği, yağışlı Nisan (1-14), düşük soğuk zararı, gelişmedeki gecikme, ekim alanı artışı rekolte beklentisini olumluya çevirmekte, Nisanın ikinci yarısı ve Mayısın ilk yarısı yağışlarının belirleyiciliği devam etmekte.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı öngörüsü ile buğday rekoltesinin %4 azalacağı tahmini.

Ege Bölgesi

- 283 mm yağış (uzun yılların %35, geçen yılın %27 altında).
- Yağış azalışı Afyonkarahisar (61 yılın en düşük) ve Denizli'de (65 yılın en düşük) daha yüksek (Tarımsal kuraklık belirtileri).
- Kurak Sonbahar (%44 azalış), çok kurak Ekim (%95 azalma), nispeten yağışlı Kasım.
- Düşük yağışlı Kış (%16 azalma), yağışlı Aralık (uzun yılların üzerinde), kurak Ocak ve Şubat.
- Mart oldukça kurak (%79 azalma; 65 yılın en düşük). Denizli, Uşak, Manisa, İzmir, Aydın ve Muğla'da %80'in üzerinde azalış.
- Nisanın ilk yarısı oldukça yağışlı (62 mm, uzun yılların %113 üzerinde).
- Sonbahar ve Kış sıcaklığı uzun yıllar civarında, Nisanın ilk yarısı düşük.
- Gelişim ekim zamanı, sıcaklık ve yağışla ilgili 5-7 gün geri.
- Afyonkarahisar ve Denizli'de fare ve köstebek, Afyonkarahisar'da lokal Zabrus zararı ve mücadelesi.
- Yükselti ve ekim zamanına bağlı buğdaylar kardeşlenme ve sapa kalkma döneminde.
- Buğday ekim alanında değişim öngörülmemekte.
- Kış yağışlarının uzun yıllara yakınlığı, yağışlı Nisan (1-14), düşük soğuk zararı, gelişmedeki gecikme, rekolte beklentisini desteklemekte, Nisanın ikinci yarısı ve geçiş kısımlarında Mayısın ilk yarısı yağışlarının belirleyiciliği devam etmekte.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı varsayımı ile buğday rekoltesinin %6 azalacağı tahmini.

Akdeniz Bölgesi

- 304 mm yağış (uzun yılların %41, geçen yılın %34 altında). Osmaniye ve Hatay'da %60'ın üzerinde azalış (65 yılın en düşük).
- Düşük yağışlı Sonbahar. Kurak Ekim (%90 azalma), düşük yağışlı Kasım.
- Az yağışlı kış (%36 azalma). Yağışlı Aralık (uzun yılların üzerinde), kurak Ocak, düşük yağışlı Şubat.
- Kurak Mart (%69 azalma). Burdur, Hatay ve Antalya'da %80'in üzerinde azalma.
- Nisanın ilk yarısı yağışlı (59 mm, uzun yılların %119 üzerinde).
- Sonbahar ve Kış ort. sıcaklığı uzun yıllar civarı, Nisan ilk yarısı düşük.
- Şubatın son haftasında Adana başta Doğu Akdeniz'de kısmi zararlara sebep olan soğuklar.
- Gelişim ekim zamanı, sıcaklık ve yağışla ilgili 5-7 gün geri.
- Yüksek rakımlı yerler ile iç kesimlerde kardeşlenme, diğer yerlerde sapa kalkma/başaklanma evrelerinde.
- Hatay, Osmaniye ve Adana'da (kısmi) düşük yağışlar ve Şubattaki don nedeniyle zararlanma daha fazla. Hatay'da bu tarlalar sürülmekte.
- Lokal fare zararı ve mücadele
- Ekim alanında %2 artış.
- Yağışlı Nisan (1-14), düşük soğuk zararı, gelişmedeki gecikme rekolte beklentisini desteklemekte, Nisanın ikinci yarısı ve yüksek rakımlı ve İç Anadolu'ya geçiş alanlarında Mayısın ilk yarısı yağışlarının belirleyiciliği devam etmekte.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı varsayımı ile buğday rekoltesi uzun yılların %7 altında.

İç Anadolu Bölgesi

- 121 mm yağış (uzun yılların %48 ve geçen yılın %44 altında, 65 yılın en düşük). Ankara, Eskişehir, Kayseri, Kırıkkale ve Kırşehir'de azalış daha belirgin.
- Sonbahar kurak (60 mm). Ekim oldukça kurak, Kasım nispeten daha yağışlı.
- Düşük yağışlı kış (%42 altında). Nispeten yağışlı Aralık, oldukça kurak Ocak, düşük yağışlı Şubat.
- Mart kurak (%62 altında; 35 yılın en düşük). Eskişehir, Ankara, Kırıkkale ve Çankırı'da %80'den fazla azalma.
- Nisanın ilk yarısı yağışlı (36 mm, %80 artış).
- Sonbahar ve Kış sıcaklığı uzun yıllar civarında, Mart (Kayseri ve Sivas hariç) üzerinde, Nisanın ilk yarısı altında.
- Ekimin geç yapılması, yüksek olmayan sıcaklıklar dolayısıyla gelişmede 7-10 günlük gecikme. Bitkiler kardeşlenme, erken ekim/sulama yapılan/bölge dışı çeşitlerde sapa kalkma başlangıcı evresinde.
- Erken ekilen, sulanan ve bölgeye uygun olmayan çeşit ekilen lokal alanlarda düşük sıcaklık zararı.
- Lokal Fare ve köstebek ile Zabrus zararı ve mücadelesi.
- Yağışlı Nisan (1-14), gelişmenin geri olması, düşük soğuk zararı, henüz tarımsal kuraklığın olmaması, rekolte beklentisi üzerindeki olumsuzluğu kısmi beklentiye dönüştürmekte, Nisanın son yarısı ve Mayıs ayı yağışları rekolte üzerindeki belirleyiciliğini korumakta.
- Buğday ekim alanında %1 artış.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı varsayımı ile uzun yılların %8 altında buğday rekoltesi.

Karadeniz Bölgesi

- 394 mm yağış (uzun yıllar düzeyinde, geçen yılın %8 altında). Düzce, Kastamonu, Sinop, Samsun, Ordu, Giresun ve Trabzon'da %60'ın üzerinde artma.
- Yağışlı Sonbahar (19 yılın en yüksek).
- Kış uzun yılların %8 altında. Düşük yağışlı Aralık, kurak Ocak ve yüksek yağışlı Şubat (%40 artış).
- Mart uzun yılların %36 altında.
- Nisanın ilk yarısı 52 mm yağış (%108 artma).
- Sonbahar ve Kış sıcaklıkları uzun yıllar civarında, Martta (Artvin, Gümüşhane ve Bayburt dışında) üzerinde, Nisanın ilk yarısı düşük.
- Çorum'da yetersiz yağış baskısı, Mart sonu ve Nisanın ilk yarısındaki yağışlar telafi etmiş, sezonun kalanındaki yağışlar önemini korumakta.
- Ekim alanında %2 artış.
- Çorum civarında değer fare zararı ve mücadelesi.
- Yükselti ve lokasyona göre buğdaylar kardeşlenme sonu/sapa kalkma dönemindedir.
- Nisanın ilk yarısındaki soğuklardan gelişim düzeyi dolayısı ile, önemsiz zararlanma.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı varsayımıyla rekoltede uzun yıllara göre %5 artış.

Doğu Anadolu Bölgesi

- 203 mm yağış (uzun yılların %38, geçen yılın %55 altında; 65 yılın en düşük). Hakkari, Van ve Bitlis'te düşüş daha belirgin.
- Sonbahar uzun yıllar civarında.
- Kış düşük yağışlı (%52 azalma, 65 yılın en düşük, Ocak çok düşük). Van, Hakkari, Ağrı, Muş Bitlis ve Malatya'da yağış azalışı daha keskin.
- Martta düşük yağış (%30 azalma). Erzincan ve Erzurum'un kuzeyinde önemli yağış artışı.
- Nisanın ilk yarısında yüksek yağış (52 mm, %53 artış).
- Sonbahar sıcaklığı uzun yılların üzerinde, Kış civarında, Martta büyük kısımda civarında, Nisan altında.
- Bölgenin diğer bölgelere göre sıcaklık ortalamalarının düşük olması, yer yer kar örtüsü bitkilerin Mart ve Nisandaki soğuklardan az etkilenmesine neden olmuştur.
- Muş'ta fare zararı ve mücadelesi.
- Bölge buğdaylar çıkış/kardeşlenme evresinde.
- Ekim alanında önemli değişim yok.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı varsayımıyla rekoltede uzun yıllara göre % 5 azalış.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

- 179 mm yağış (uzun yılların %57, geçen yılın %65 altında; 65 yılın en düşük). Bölgenin güneyinde; Mardin, Şanlıurfa, Batman ve Şırnak'ta yağış düşüşü daha derin. Bu bölgelerde kıraç koşullarda meteorolojik kuraklığın yer yer tarımsal kuraklığı tetiklemesi söz konusu. Kuzey ve yüksek rakımlı kesimlerde Nisanın kalan yarısındaki yağışlar önemli.
- Düşük yağışlı Sonbahar (%33 azalma). Şanlıurfa'da azalış daha belirgin.
- Kıraçlarda düşük ve düzensiz çıkış sorunu.
- Kış ekstrem kurak (%61 azalma). Tüm aylar kurak, en şiddetlisi Ocakta.
- Mart düşük yağışlı (31 mm, %59 azalma).
- Nisanın ilk yarısı düşük yağış (26 mm, %24 azalma).
- Sezon boyunca ekstrem düşük yağış.
- Sonbahar sıcaklığı uzun yılların üzerinde, Kış civarında, Mart üzerinde, Nisanın ilk yarısı altında.
- Yağışın düşük gitmesi sebebiyle ekimin gecikmesi, kışın sıcaklıkların yüksek olmaması nedeniyle az gelime sonucu Nisandaki soğuk zararı sınırlı olmuştur.
- Diyarbakır ve Gaziantep'te fare yoğunluğu ve mücadelesi.
- Bölgede buğdaylar genellikle sapa kalkma evresinde, erken ekimlerde başaklanma başlangıcında.
- Ekim alanında %3 artış.
- Sezonun kalan kısmının uzun yıllar düzeyinde yağış alacağı varsayımıyla Rekolteye uzun yıllara göre %15 düşüş.

Rekolte

- Ülke buğday Ekim alanı 7,6 milyon hektar.
- Buğday rekoltesi; Marmara'da %4, Ege'de %6, Akdeniz'de %7, İç Anadolu'da %8, Güneydoğu Anadolu'da %15 ve Doğu Anadolu'da %5 düşüş ve Karadeniz'de %5 artış.
- **Ülke buğday rekoltesinin uzun yıllar ortalamasına (20 milyon ton) göre %6,75 azalarak 18,650 milyon ton olabileceği öngörüsü.**

İklim Parametreleri İle İlişkili Bitki Yetiştiriciliği ve Gelişimi Açısından Bazı Değişimler

- Bitki gelişimi bölgelere, lokasyonlara ve uygulamalar göre 5-10 gün arasında geri.
- Yer altı su seviyesi ve yüzey depolamaları su seviyelerinde önemli düşüş. Sulama kısıtları ve sulama maliyetlerinde artışlar.
- İç Anadolu ve Geçit Bölgelerinde düşük yağış sebebiyle geç ekim sonucu bitkilerin çok gelişmemiş olması, Nisan 10-12'sindeki şiddetli dondan bitkilerin düşük zarar görmelerine katkı sağlamış. Erken ekim/zamansız sulama/uygun olmayan çeşit seçimi dolayısıyla lokal zararlanmalar mevcut. Diğer bölgeler de benzer sebeplerle aşırı gelişme olmadan soğuk zararına maruz kalış, zararı sınırlamış (Adana, Osmaniye ve Hatay'da daha yoğun, ülkenin değişik yerlerinde lokal zararlanmalar söz konusu).
- İç ve Geçit Bölgelerinde yüksek fare popülasyonu ve mücadelesi.

Diğer Değerlendirmeler

- İklimin gidişatı ile tarımsal uygulamalar zamanlama açısından uyumlu olmalı (akıllı teknolojilerden yararlanma-TİGEM'e bağlı bir TİM, Tarım Kredi Kooperatifleri- ve teknik destek alma).
- Aşırı/gereksiz sulama, gübreleme, ilaçlama gibi maliyeti artıran, değişik riskler ortaya çıkaran ve çevresel sürdürülebilirliği zorlayan uygulamalardan kaçınılmalı.
- En yüksek verim yerine maliyet, çevre ve gelir dengesini koruyacak optimum verim düzeyi hedeflenmeli.
- Tarım danışmanlığı.
- Çevresel risklere karşı tarım sigortası-gelir korumalı sigorta- yaptırılmalı.
- Ezberler bozulmalı, her yıl ayrı değerlendirilmeli, tarlada daha fazla izimiz ve gözümüz olmalı, teknoloji odaklı bir üretim zorlanmalı.

TEŞEKKÜR EDERİM